

Rinze Ijbema - Jesaja 65, 21-23

[1] 1. Kinderen zijn een cadeau van God. Dat kinderen een cadeau zijn, is een ervaring die veel ouders delen. We zouden het ze hier voor in de kerk kunnen vragen, en ik denk dat ze dan 'ja' zeggen. Het zijn onze kinderen, geboren uit onze liefde, maar als je ze in je armen houdt voelt het anders, voelt het als meer dan iets wat wij voor elkaar gekregen hebben. En vanuit het geloof geef je die ervaring een naam: kinderen zijn een gave van God. En eigenlijk ook als je het niet ervaart, als je na de geboorte van je kind verdrietig bent, dan schrijnt dat juist, omdat iets in je zegt dat je blij zou willen zijn met een baby'tje. En zelfs als je volwassen geworden tegenover je ouders komt staan, geloof me, er is een moment geweest dat ze God voor je hebben gedankt. Gek hè? Kinderen zijn een cadeau van God.

[2] Beetje vreemd dan om in een preek vandaag te horen: 'Zij zullen zich niet tevergeefs afmatten en geen kinderen baren voor een verschrikkelijk lot.' Natuurlijk, de profetie zegt dat er een generatie kinderen komt, die géén verschrikkelijk lot te wachten staat, maar, goeiemorgen, kunnen we vandaag niet gewoon blij zijn zonder het over de schaduwen op de achtergrond te hebben? Ja, natuurlijk, dat kan – maar ergens is het ook wel eerlijk, en ergens is het ook wel zo volwassen om wel hardop tegen elkaar te zeggen: niet alle baby'tjes worden voor het geluk geboren. **[3]** In 2013, een jaar geleden, raakten 240.000 baby's wereldwijd geïnfecteerd met aids via hun moeder, en 190.000 van deze baby'tjes stierven daaraan. In de ebola-epidemie in dit jaar, is volgens Unicef 22 procent van de slachtoffers kind. Een verschrikkelijk lot, echt wel.

[4] In de christelijke traditie is die werkelijkheid, dat we geboren zijn om te genieten, om blij te zijn en dankbaar, terwijl we tegelijk zien dat het soms zo hartstikke mis gaat, soms ver weg, soms vlak bij, is die werkelijkheid nooit weggemoffeld. Er zijn religies die zeggen: het zijn de goden, en wij proberen ze net zo lang te manipuleren tot we de magische sleutel te pakken hebben. Er zijn filosofieën die leren: het is het noodlot en je doet er niks aan, dus trek jij, beschaafde mens, je er dan niks van aan, blijf jij er stoïcijns onder. In de christelijke traditie is het antwoord altijd ergens anders gezocht. Wat als we nu eens erkennen dat het onze verantwoordelijkheid is? Wat als we inderdaad bedoeld zijn om te genieten, om blij te zijn en dankbaar, maar wij het zijn die te kort schieten, die de boel verkloten en deze schepping met onze hypotheek belasten?

[5] In het begin van de Bijbel lees je van Adam en Eva en van het goede leven dat God hen/ons cadeau gaf. En je leest er van hun/onze foute keuze, van opstand en overmoed. En dan staan er de gevolgen. ‘Tegen de mens zei [God]: ‘Vervloekt is de akker om wat jij hebt gedaan, zwoegen zul je om ervan te eten, je hele leven lang.’ ‘Tegen de vrouw zei [God]: ‘Je zwangerschap maak ik tot een zware last, zwoegen zul je als je baart.’ En tegen beiden: ‘Zweten zul je voor je brood, totdat je terugkeert tot de aarde, waaruit je bent genomen: stof ben je en tot stof keer je terug.’ Dat is de ene kant van de christelijke traditie. Maar God zij dank is er meer te zeggen. God zij dank staan er profeten op, die het God gegeven lef hebben om te blijven dromen, **[6]** van Gods beloften van herstel. Jesaja mag de toekomst zien: ‘Zij zullen zich niet tevergeefs afmatten en geen kinderen baren voor een verschrikkelijk lot. Zij zullen, met heel hun nageslacht, een volk zijn dat door de HEER is gezegend.’

Nu zijn profetieën richtingaanwijzers die, om zo te zeggen, zelf duidelijk zijn: die kant gaat het op! En tegelijk, al is de richting duidelijk, ze wijzen nog wel de mist in. Snap je het beeld? In een profetie van Jesaja ontvang je duidelijkheid over welke kant het op gaat volgens God. Niet langer zinloos zwoegen, nooit meer oorlog, aids en ebola. Maar hoe we daar komen en langs welke weg... je kunt niet voorbij de volgende bocht kijken, niet achter de volgende heuvel. Maar dat heeft het volk van God nooit weerhouden om wel de eerste stap te zetten. **[7]** Sterker nog, God heeft z'n volk onderweg niet alleen voorzien van profetieën over waar het op uit gaat lopen als het aan Hem ligt, Hij heeft zijn volk onderweg ook altijd adviezen gegeven voor die eerste stap.

Één concreet voorbeeld van zo'n advies wil ik je hier graag aan herinneren. We lazen net ook: ‘Ik herschep Jeruzalem in een jubelende stad en schenk haar bevolking vreugde. Dan zal ik over Jeruzalem jubelen en mij verblijden over mijn volk.’ Dat is een profetie. Maar die herinnert aan een concreet advies van God: het jubeljaar. Één keer in de vijftig jaar, dat had God voorgeschreven, moesten a. alle schulden worden kwijtgescholden en alle eigendommen terug naar de oorspronkelijke bezitter en b. alle slaven worden vrijgelaten. Nu hoor je, natuurlijk, sommige moderne economen en bankiers al klagen: ‘Maar dat kan niet goed gaan! Als je geen bezit kunt accumuleren [dat is een beschaafd woord voor bij mekaar graaien], dan kan er geen blijvende welvaart ontstaan!’ Oké, dat zijn dan waarschijnlijk dezelfde bankiers en economen die tot 2008 zeiden: ‘Nee hoor, dit kan best.’ Goed, dat hebben we geweten.

Begrijp me goed. Mijn punt is niet dat we dat jubeljaar moeten herintroduceren (hoewel, hoewel, hoewel...). Mijn punt is dat we een God hebben, die hardop zegt: ‘Ik ben de God van geven en genade, van leven en liefde, van goedheid en geluk.’ Omdat Hij zo'n God is, wil Hij aan zo'n wereld

werken. Die kant moeten we op. Één juichende wereld, één gouden eeuw, één jubelende mensheid – en God zelf die er bij staat, één grote glimlach. En onderweg, zegt ons deze God, dragen wij de verantwoordelijkheid om mensen te zijn van genade en geven, van leven en liefde, van goedheid en geluk. Dat het nog lang niet zo ver is, dat zal helemaal waar zijn. Maar laat dat jou onderweg niet weerhouden om de eerste stap te zetten.

2. Eerlijk is eerlijk, nu is het mijn bedoeling dat je denkt: ‘Jij hebt mooi praten. Die kant moet het op, heel mooi; die stap kunnen we zetten, prima; maar ondertussen...’ **[8]** Want, ondertussen: aids, ebola, ziekte, rouw, verdriet, oorlog, vluchtelingen... En je hebt helemaal 100 procent gelijk. Want ik geloof dat het Gods bedoeling is dat wij als mensen vreedstichters zijn en heelmeesters – en dat het tegelijk vechten tegen de bierkaai is. En dat levert een puzzel op en die puzzel die moet je bezighouden. Jij bent oprecht uit op het goede en het breekt je verdorie bij de handen af... Jij bent er diep van doordrongen dat het zaliger is te geven dan te ontvangen en toch vlamt de jaloezie in je op als een ander meer krijgt dan jij... We zien wat goed is, we willen wat goed is, maar als, noem eens wat, de 20ste eeuw het voorlopige hoogtepunt van de menselijke ontwikkeling is, dan is het wel de eeuw van 40 miljoen gedode soldaten, en dan nog de onschuldige slachtoffers, en dan nog al die dieren. Het breekt ons bij de handen af.

Precies in dit moeras, in deze vicieuze cirkel, breekt de profetie van Jesaja in. **[9]** ‘Ik zal hun antwoorden nog voor ze mij roepen, ik zal hun verhoren terwijl ze nog spreken.’ In de context van Jesaja gaat het om twee dingen. Het eerste is waar het hoofdstuk mee begon en wat we niet gelezen hebben, maar wat ik hier alsnog benoem. God zegt namelijk: ‘Al roept dit volk mijn naam niet aan, toch antwoord ik: ‘Hier ben ik, hier ben ik.’’ Ook mensen die God kennen lopen vast. Het kan een keus zijn, het kan moedeloosheid zijn, maar het resultaat is: ze kijken niet meer om naar God. God heeft twee keuzes: ons overlaten aan ons lot, of blijven roepen: ‘Hier ben ik, hier ben ik.’ Hij kiest voor het laatste: nog voor ze Hem roepen. **[10]** Dat is één. En het tweede punt uit de context van Jesaja is dan de manier waarop God laat zien dat Hij er is. En dat was toen het herstel van Israël, nadat ze hun koninkrijk waren kwijtgeraakt en en masse gedeporteerd naar het huidige Irak. En God heeft het gedaan, onverwacht en ongevraagd: zijn volk teruggebracht. **[11]** Israël komt thuis.

Tegelijk zegt zo’n profetie als van Jesaja niet alleen iets zinnigs over hoe het toen was; een profetie zegt ook altijd iets over hoe God zelf was – en dus is. Hij is niet eenmalig de God van onverwacht herstel – dit zegt iets over hoe Hij voortdurend met ons omgaat. ‘Ik zal hun antwoorden nog voor ze mij roepen, ik zal hun verhoren terwijl ze nog spreken.’ Even terug naar donderdag, even

terug naar kerst. Het punt van kerst was dat niemand dit had zien aankomen. De wereld is rot, het is onze verantwoordelijkheid, maar het lukt ons niet de boel te herstellen. Dat is de puzzel. Wat is de oplossing? Sommige mensen leggen zich er bij neer, filosofisch gelaten. Anderen blijven op de knoppen duwen in de hoop dat ze de code vinden, religieus en fanatiek. Een paar blijven kijken naar de God van Israël – maar ook die weten maar nauwelijks wat ze in hun gebed tegen God moeten zeggen. **[12]** Maar God geeft Jezus, en pas in het licht van dat antwoord zien wij wat werkelijk onze vraag is: God, wilt U komen om alles recht te zetten? Ons is het niet gelukt. En God werd een mens die mensen redt, die de mensheid redt, die de schepping redt. 'Ik zal hun antwoorden nog voor ze mij roepen, ik zal hun verhoren terwijl ze nog spreken.' Typisch God. Hij heeft het waargemaakt.

Maar als dit een patroon is van hoe God met ons omgaat, mag ik je dan ook vragen om open te staan voor deze manier van omgaan van God - met jou? Het ligt voor de hand om hier vandaag de doop bij te betrekken. **[13]** Een kindje heeft nog geen stem om God erbij te roepen – hoewel we in de traditie van Israël Hem Abba noemen, papa, maar dat terzijde. Een kindje heeft nog geen stem om God erbij te roepen, maar nog voor ze Hem roepen heeft Hij al geantwoord: de doop. In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. De Heilige heeft Levi en Lukas en Olivier voor ogen: ze horen bij Hem, bewust of niet. Let op, de doop is geen witte magie, want christenen zijn niet van de magie. De doop is een zaak van beloven en geloven – zoals alles wat er werkelijk toe doet in het leven.

De doop dus, als voorbeeld van Gods antwoorden voordat wij roepen. Ik wil er nog een voorbeeld aan toevoegen. En nu moet ik zoeken naar woorden. **[14]** Ik denk dat het voor sommigen van ons van belang kan zijn om deze woorden van God op jezelf toe te passen – en kijk maar of je wat kunt met wat ik zeg. Iedereen die gelooft heeft hoogtepunten en dieptepunten in dat geloof. Soms ervaar je dat God dichtbij is, zo dichtbij dat je Hem bijna aan kunt raken en alle twijfel verdwijnt als sneeuw voor de zon. En soms is het nacht en krab je met je nagels over de muur op zoek naar een opening waardoor je iets van God kunt vermoeden. Dan denk je: 'Ik schreeuw me de longen uit het lijf en waar is Hij nou?' Nu moet ik je dit woord van God meegeven: 'Ik zal hun antwoorden nog voor ze mij roepen.' Wil je overwegen of het niet kan zijn dat God, die wist door welke duisternis jij zou moeten gaan, je bij voorbaat zijn stem heeft laten horen? Zeg niet te snel: 'Waar is Hij nu?' - als Hij het je misschien al lang geleden gezegd heeft: 'Ik ben er.' Hij die wist waar je vandaag doorheen moet, Hij heeft je van tevoren zijn hand willen reiken en je hart willen raken. Herinner je je dat Hij het heeft gedaan? Hij heeft het voor vandaag gedaan. Echt waar, Hij heeft het je zelf verteld. 'Ik zal je antwoorden nog voor je mij roept.' Zo is jouw God. Zie kerst, zie de doop.

[15] 3. 'Wolf en lam zullen samen weiden, een leeuw en een rund eten beide stro en een slang zal zich voeden met stof. Niemand sticht kwaad, niemand sticht onheil op heel mijn heilige berg – zegt de HEER.' Met een paar dagen vieren we oud en nieuw, het begin van Anno Domini 2015. Vandaag staan een paar ouders met hun kindje in de armen en je kunt je afvragen: hoe zal het leven voor ze zijn? In wat voor wereld groeien ze op? Woensdagavond sta jij met een glas in je handen en je heft het en je vraagt je net zo iets af: hoe zal het nieuwe jaar voor ons zijn? Hoe zal de wereld zich ontwikkelen? En het kan goed zijn dat jouw toekomstdromen anders zijn dan die van Jesaja. Een wolf en een leeuw die zich als boerderijdier gedragen, dat komt vast niet in jouw mijmeringen bovendien. Een wolf is een sprookjesdier en zo'n toekomstbeeld eigenlijk ook te sprookjesachtig, niet reëel.

Hallo, mag ik je nog even wakker schudden? Twee dingen. Allereerst: voor Jesaja en zijn volksgenoten waren leeuwen en wolven geen sprookjesdieren, maar levende nachtmerries. Begrijp me goed: normaal gesproken was het beloofde land waar ze woonden te dichtbevolkt om echt last te hebben van wilde dieren. Maar na een verwoestende oorlog en een aantal grote deportaties zijn niet alleen epidemieën en ziekten een reëel gevaar, maar ook de nieuwe wildernis, wolven en leeuwen. Natuurlijk is het poëzie, een lam en een leeuw en één voerbak. Maar wel poëzie met de benen op de grond, met de schoenen in de modder. Jesaja leest geen sprookje voor in zijn luie stoel, Jesaja mag zijn mensen wakker roepen uit een reële nachtmerrie: **[16]** alles wordt nieuw!

En dan nog iets: veel vormen van geloof en veel levensbeschouwingen zijn ontzettend zweverig. Een eeuwige ziel of reïncarnatie, een wereldgeest of apathie: het staat allemaal zo los van deze wereld van mensen en dieren, van atomen en moleculen, van hartstocht en verlangen. De christelijke traditie heeft de oren daar wel eens te veel naar laten hangen. Maar in zekere zin staat God meer aan de kant van Marx (of andersom) dan je misschien lief is: God blijft de aarde trouw. Dat willen die wolf en die leeuw je vertellen. En tegelijk (en het blijft poëzie) moet er nog wel wat gebeuren, voordat het zover is, voordat 'niemand kwaad doet, niemand onheil sticht, op heel mijn heilige berg – zegt de HEER.'

Er moet nog heel wat gebeuren. Ken je die serie op Veronica, 'The Big Bang Theory'? Dat begint altijd met een filmpje, waarin de 14 miljard jaar geschiedenis van de aarde in 15 seconden wordt samengeperst, steeds sneller inzoomend en dan uitkomend bij de helden van de serie, bij Sheldon en Leonard, Howard en Raj en Penny. Je zou daar een christelijke variant van moeten maken: de Bijbel in 15 seconden: het ontstaan van het universum en dan in een uithoek de aarde en daarop de mensen en hun strijd om te overleven en dan inzoomend op één volk, de nakomelingen

van Abraham, en dan de ene stad en in die stad de tempel als model van de wereld en tegelijk model van de omgang tussen God en mensen en dan in die tempel die ene man, Jezus Christus, maar kijk, Hij wordt eruit gezet, de wereld uitgeduwd aan een houten paal. Maar het beeld valt stil en Hij opent zijn mond: 'Het is volbracht. Zie, Ik maak alle oude dingen nieuw.' En in een hoek van het beeld gaat een slang door het stof.

Amen.